

δρες καὶ γυναῖκες, τὸ δημόσιον δηλονότι· οἱ δὲ ἀκαδημαῖκοι, ἐπείγομαι νὰ ὀρίσω τὰ ἔργον αὐτῶν, οἱ ἀκαδημαῖκοι συμβολαιογράφοι ἀπλῶς εἰσιν ἡμέτεροι· ἀναγράφοντες τὰς ὑμετέρας θελήσεις, γράφοντες καθ' ὑμέτεραν ὑπαγόρευσιν οὐδὲν αὐτοὶ ἐπιννοῦσιν ἴδιον, ὑμεῖς ἐστέ οἱ ἐπιννοῦντες, ὑμεῖς οἱ δημιουργοί. Ἡμεῖς ἄτε δὴ προσεκτικοὶ καὶ ἐπιμελεῖς συμβολαιογράφοι ἔργον ἔχομεν νὰ ἐπιθεβαιώμεν τὴν ἀλήθειαν τῶν ὑμετέρων βουλήσεων· πῶς δὲ κατορθοῦμεν τοῦτο; Ἰδοῦ. Ἀπαιτοῦμεν ἀπλῶς παρὰ τοῦ δημοσίου νὰ τηρῇ, περὶ λέξεων προκειμένου, τὴν αὐτὴν θέλησιν ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, ὑποβάλλοντες δ' ἔπειτα τὰς λέξεις εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς προαρκήσεως τῆς δοκιμασίας, παραδεχόμεθα ταύτας, πιστεύοντες τότε ὅτι τὸν προσήκοντα αὐταῖς κέκτῃται χαρακτῆρα, ὅτι προέρχονται δηλονότι ἐκ τῆς καρδίας, ἐξ αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ. Ἀμα τῇ ἐμφανίσει, ἐπὶ παραδείγματι, γελοίου τινὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πλάνης, ἢ προφανοῦς παραλογισμοῦ, παραυτίκα ὁ λαὸς, τὸ δημόσιον στιγματίζει τὸ γελοῖον τοῦτο, καὶ τὴν δημιουργοῦντες λέξιν, ὀρίζουσιν καὶ χαρακτηρίζουσιν αὐτό. Τί δὲ μετὰ ταῦτα συμβαίνει; Δυσὸν θάτερον· ἢ τὸ στιγματισθὲν παρ' ὑμῶν διὰ τῆς νέας ἐκείνης λέξεως γελοῖον ἐκπίπτει τε καὶ εξαφανίζεται, τότε δὲ καὶ ἡ λέξις ἐξοβελίζεται, ἢ παραμένοντος τοῦ γελοίου καὶ ἡ λέξις παραμένει. Ἰδοῦ, κύριοι, ὅποτον τὸ μυστήριον τῆς μεγάλης ταύτης πράξεως, τῆς μεγάλης ταύτης δημιουργίας τοῦ γαλλικοῦ δημοσίου, ἣν γαλλικὴν ἀποκαλοῦμεν γλώσσαν· μὴ ἐμφιλοχωροῦσης δὲ τῆς διαλογῆς ἐκείνης, ἣν ἔφθην ὑποδείξας, τί τὸ συμβησόμενον; οἶα σύγχυσις! Χθὲς, σήμερον, αὔριον, ἀδιαλείπτως νέαι ἐξανατέλλουσιν, οὕτως εἰπεῖν, λέξεις. Τὰς λέξεις ταύτας τὰς καινὰς ὀφείλομεν ἄρα νὰ εἰσάγωμεν ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς γαλλικῆς γλώσσης, πρὶν ἢ περὶ αὐτῶν ὁ χρόνος ἀπορῶνθῃ; Καὶ πῶς! Ἐὰν, παρερχομένων τῶν πραγμάτων, παραμείνωσιν αἱ λέξεις, τὸ μὲν λεξικὸν τῆς ἡμετέρας γλώσσης θέλει καταστῇ ἀπηργασμένων ἐπίπλων ἀποθήκη, αἱ δ' ἐπερχόμεναι γενεαὶ ἀμυχάνως θὰ ἔχωσιν ὡς πρὸς τὴν περὶ αὐτῶν ἔννοιαν.

Χαρακτηρίσας, κύριοι, τὴν τοῦ δημοσίου διοργάνωσιν, ἐπέμεινα νὰ δείξω ὅτι μία τῶν μεγίστων αὐτοῦ ἐνεργειῶν εἶναι αὐτὴ ἡ ἡμέτερα γλώσσα, ἣν ἐγὼ τὸ μέγιστον καὶ κάλλιστον, ἐξ ὧν τὸ δημόσιον ἀνήγειρε μνημείων, ἀποκαλῶ.

Ἐν Ἀρτάκη . . . 187

Ν. Κ. Α.

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΟΝ ΛΙΩΝΑ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 18).

Ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος συχνότεραι ἀποβαίνουσιν αἱ μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντινουπόλεως σχέσεις, διὰ τῶν πολλῶν πρεσβειῶν, αἵτινες ἀντηλλάσσοντο μεταξὺ τῶν αὐλῶν Καρόλου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς Εἰρήνης. Τῷ 812 ὁ Ἀρσάφης καὶ Θεόγνωστος, ἀπεσταλμένοι τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ, μεταβαίνουσιν εἰς Ἀκουίσ-γρανον, ὃ δὲ Ἐγινάρδος ἀναφέρει ὅτι εἰσαχθέντες παρὰ τῷ ἡγεμόνι προσηγόρευσαν εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν αὐτὸν ὡς αὐτοκράτορα. Ὁ Ἀκτων, ἀδελφὸς τοῦ Ριχενῶ, φαίνεται σπουδάζας τὴν ἐλληνικὴν, καθόσον δίδει εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν περιοδείας αὐτοῦ τὸν τίτλον Ὁδοιπορικόν. Ἡ μονὴ τοῦ Ριχενῶ διετήρησε τὴν περὶ τοῦ ἐλληνισμοῦ παράδοσιν. Καὶ ἀληθῶς βλέπει τις ἐκεῖ τὸν Βαλλαφρίδον Στράβωνα, μοναχὸν καὶ εἴτα ἀδελφόν, μαθητὴν δὲ τοῦ Ραβάν Μὼρ, ἐρμηνεύοντα τὸν Ὅμηρον, τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν Σαπφώ. Τὸ δὲ μάλιστα πάντων ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι τῷ 866 εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἑρμενρῖκος ἀπῆλθεν εἰς Βουλγαρίαν, ὅπως κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον ἐν αὐτῇ, ὅπου ἐλαλεῖτο ἡ ἐλληνικὴ.

Καθ' ἃ ὁ Θίγανος ἀναφέρει, Λουδοβῖκος ὁ Νωθρὸς κάλλιστα ἐξέμαθε τὴν ἐλληνικὴν καὶ λατινικὴν, ἀλλ' ὡς ὁ Κάρολος ὁ Μέγας ἐνόει μᾶλλον ἢ ὠμίλει τὴν ἐλληνικὴν.

Ἀλλὰ δύναται τις νὰ λησμονήσῃ ὅτι ἡ τοῦ δουκὸς Ἑρρίκου θυγάτηρ Ἐδδίγη ἐμνηστεύθη τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον; Εὐνοῦχοι ἐξ Ἀνατολῆς ἐλθόντες ἐδίδαξαν αὐτὴν τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Ἀπορρίψασα τὸν ἐνδοξον γάμον δι' οὗ θὰ ἐγένετο σύζυγος τοῦ Βουρχάρ, ἐχήρευσε ταχέως καὶ ἐπεδόθη ὅλη εἰς τὰς μελέτας, ἐμπιστευθεῖσα ἑαυτὴν εἰς τὸν Ἐχεβάρδην, ὅστις διηύθυνε τὰς ἐργασίας αὐτῆς.

Ὁ Ἐχεβάρδης οὗτος ἀναφέρει τὸ ἐπόμενον περὶ αὐτῆς ἀνέκδοτον. Ἡμέραν τινὰ παρουσιάσθη αὐτῇ νεκρίας κληρικὸς, ὃν, ὡς ἔλεγεν, ὁ πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ἔρως ἔφερε πρὸς αὐτήν. Ὁ νεκρίας οὗτος μαθητῆς, ἀρκετὰ πεπαιδευμένος ὅπως στιχουργῇ αὐτοσχεδίως, ἐγνωστοποίησεν αὐτῇ τὸν πόθον αὐτοῦ διὰ τῶν ἐπομένων· Ἐπεθύμουν, κυρία, νὰ ἤμην Ἕλληνας, μόλις Λατῖνος ὢν. Καταβελθεῖσα ἡ Ἐδδίγη ἐκ τῆς ζωηρότητος αὐτοῦ, προσέβλεψε παρ' ἑαυτῇ, ἡσπάσατο αὐτὸν καὶ διατάξασα νὰ καθήσῃ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἠρώτησεν ἐὰν δύναται νὰ αὐτο-

σχεδιάτη καὶ ἄλλους τινὰς στίχους. Τὸ μεираκίον ἀπῆντησε· « Δὲν δύναμαι νὰ συνθέσω στίχους ἁλίους ὑμῶν· τόσον μὲ ἐτάραξεν ὁ γλυκὺς οὗτος ἀσπασμός ». Τὴν συνήθη αὐτῆς σοβαρότητα δὲν ἡδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἐκείνη ἀπέναντι τοιοῦτου χαριεντισμοῦ καὶ ἐξερόχησεν γέλωτα. Εἴτα καθίσασα τὸ μεираκίον παρ' ἑαυτῇ εἰδίδασκεν αὐτὸ νὰ ψάλλῃ τὴν ἀρχαίαν Μαρίαν καὶ Φλουμίναν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν. Πολλάκις ἐν ταῖς ὥραις τῆς διαχύσεως διέτασπεν αὐτῇ νὰ μεταβιβάσῃ παρ' αὐτῇ, διδάσκουσα αὐτὸ νὰ στιχουργῇ ἑλληνιστί. Τὸ ἡγάπα τρυφερῶς, ὅτε δ' ἀνεχώρησεν, τῇ ἔδωκεν ὡς δῶρον τὸν Ὅράτιον.

Ὁ Χεϊρίκ, Ῥαβὰν Μὴρ καὶ ἰδίᾳ ὁ Σκῶτος Ἐριγένης δὲν εἶναι τυχαῖοι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος. Ἐν τῇ αὐτῇ Καρόλου τοῦ Φαλακροῦ ἡ ἑλληνικὴ δὲν ὑπολείπεται τῆς ἐν τῷ ΙΖ' αἰῶνι ἰσπανικῆς καὶ ἰταλικῆς· οὐδαμῶς ἐγένετο παιδείαις ἄνευ μικρᾶς μὲν ἀλλὰ πραγματικῆς γνώσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ὁ δέκατος αἰὼν, ὅστις δικαίως θεωρεῖται ὡς αἰὼν τοῦ σκότους καὶ τῆς συμφορᾶς, δὲν παρεκώλυεν οὐδὲν ἥττον τὴν παράδοσιν τοῦ μανθάνειν τὴν ἑλληνικὴν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τριηνουκρίας (Trèves), εἰς τὰ περίξ τοῦ Τουλ καὶ Βεροδούνου, ὁ ἅγιος Γεράρδος παρέχει εἰς τοὺς Ἑλληνας ἄσυλον ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ. Ἐκεῖ συνέστησαν ὁλοκλήρους κοινότητας μετὰ τῶν Ἰβερνῶν, τῶν μετ' αὐτῶν συνενωθέντων, καὶ ἐτέλουν χωριστὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ καὶ κατὰ τὸ ἴδιον δόγμα.

Ἐν δὲ τῇ ἀναστροφῇ αὐτῶν ὁ διάστημα Οὐμβέρτος, πρῶτον μὲν μοναχὸς τῶν Moysen-Moutiers, εἴτα δὲ καρδινάλιος, ἤντησε τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ γνώσιν τῆς ἑλληνικῆς, ἥς ἐποίησατο χρῆσιν κατ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς λατινικῆς Ἑκκλησίας. Δὲν εἶναι δὲ περίεργον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐψάλλετο ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν Λεμοβίκῳ ἡ μυσταγωγία ἑλληνιστί.

Κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα αἰῶνας ἡ χρῆσις τῆς ἑλληνικῆς ἀποβαίνει διὰ τῶν σταυροφοριῶν κοινοτέρα ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. Οἱ τῆς Πελοποννήσου κατακτηταὶ γάλλοι ἱππῶται μανθάνουσι τὴν γλῶσσαν τῶν νέων αὐτῶν ὑπηκόων. Οἱ Λομεικανοὶ καὶ Φραγγισκανοὶ ἐπισκέπτονται τὰς χώρας ταύτας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐν τῷ πρὸς προσηλυτισμὸν ζήλῳ αὐτῶν ὁμιλοῦσιν ἑλληνιστί.

Οἱ Φράγκοι ἐπειράθησαν τὸ πρῶτον ὅπως ὑπερσχύσῃ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ ἡ γαλλικὴ ἢ ἡ λατινικὴ, εὐθὺς δ' ἐξ ἀρχῆς δὲν ἀπηλπίζοντο νὰ ἐκλατινίσωσι τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ ταχέως τὸ ἄγονον τῶν ἀγώνων αὐτῶν ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ μετα-

φράσωσιν ἑλληνιστὶ τὸ δεύτερον μέρος τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκδοθέντων νόμων τοῦ Γωδεφρείδου, οἵτινες ἐξεδόθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν διάλεκτον. Οὕτως ἀνασκευάζεται τὸ πολλάκις λεγθὲν καὶ ἐπαναληφθὲν ὡς τεκμήριον τῆς ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι ἀγνοίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐλληνικόν ἐστίν, οὐκ ἀναγινώσκεται (Græcum est non legitur).

Ἄλλ' ἐνῶ ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς Δύσεως διαιωνίζετο ἡ ὑψηλὴ αὐτὴ καὶ εὐγενὴς φιλολογία καὶ διατῆρει ἐν τῇ μνήμῃ πάντων τὰ ὀνόματα τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ἑτέρα ἀνεπτύσσετο φιλολογία κατωτέρα, ἣν δυνατόν ἀποκαλέσαι νεωτέραν φιλολογίαν. Πλεῖστα συγγράμματα ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν σοφῶν περιφρονούμενα ἐπέσπων τὸν θαυμασμὸν τῆς δημοτικῆς φαντασίας. Ἡ νεωτέρα αὐτὴ φιλολογία ὅτε μὲν ἦν ἐποποιία τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ὡς ἡ τοῦ Διγενεοῦς Ἀκρίτα, περιγράφουσα τοὺς ἐναντίον τῶν Ἀράβων ἀγῶνας τῶν Βυζαντινῶν, ὅτε δὲ προῤῥήσεις ἀγγέλλουσιν τὰς μελλούσας τῆς Κωνσταντινουπόλεως συμφορᾶς, ἀποκαλύψεις τὰς ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ζώντων ἱκεσίας τῶν τεθνεώτων ἀποκαλύπτουσαι, ἐπιστημονικὰ πραγματεῖαι καὶ φυσικὴ ἱστορία, ἀγνῆς φαντασίας περιπλανήσεις, ἐν αἷς ἐκπλήσσεταί τις ἀνευρίσκων μύθους, ὧν μεστὰ εἶσι τὰ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἱπποτικὰ μυθιστορήματα, καὶ τέλος ἄσματα ἀναπολοῦντα τὴν κυριαρχίαν τῶν Φράγκων ἐν Κύπρῳ, ἅπερ συγκεῖμενα ἐκ πολιτικῶν στίχων ὁμοιοκαταληκτῶν ἢ μὴ. εἰς γεγραμμένα εἰς ἀλλόκοτον γλῶσσαν διαζωγραφοῦσαν τὰ ἴχνη καὶ τὰ στίγματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀλλ' ἀδιάφορον, ἀφοῦ δυνάμεθα ἐν τοῖς τὸ πρῶτον δημοσιευομένοις τούτοις ἔργοις ν' ἀκολουθήσωμεν τὴν πορείαν τῶν πνευμάτων καὶ νὰ εὕρωμεν τὰ στοιχεῖα νέας ὅλως ἱστορικῆς φιλολογίας.

Ὁ μῦθος τοῦ σοφοῦ Γέροντος δίδωσιν ἡμῖν ἀφορμὴν νὰ παραλληλίσωμεν τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν τοῦ μέσου αἰῶνος πρὸς τὴν ἑλληνικὴν τῆς αὐτῆς ἐποχῆς. Ἡ ἱστορία τοῦ Πτωχολέοντος εἶναι ἱστορία δυστυχήσαντος κυρίου, ὅστις τὴν τύχην αὐτοῦ ἀποδίδωσιν εἰς τὴν σοφὴν χρῆσιν τοῦ ὀρθοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῶν φυσικῶν δώρων τῆς διανοίας αὐτοῦ. Περιελθὼν ὡς ὁ Ἰὼβ εἰς τὴν ἐσχάτην ἐνδειαν ἐκ τῶν τεχνασμάτων τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δηώσεων τῶν Ἀράβων οὐδένα εὕρισκε πόρον, ἢ τὴν δέσμευσιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ. Τῇ συμβουλῇ δὲ τούτου τὰ τέκνα κρατοῦντα αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν ἄρουν εἰς τὸν βασιλέα. Κατ' ἀρχὰς τὸ τέχνασμα αὐτοῦ δὲν φαίνεται ἐπιτυχάνον. Ἀγροασθεῖς ὑπὸ τοῦ ταμίου τοῦ ἡγεμόνος ῥίπτεται

ἐν στενῇ εἰρκτῇ καὶ διάγει ὡς ἄθλιος δοῦλος, καί-
περ καυχώμενος ὅτι γινώσκει θαυμασίως τὴν ἀν-
θρωπίνην φύσιν, τὸν χρυσὸν, τοὺς πολυτίμους λί-
θους καὶ κατὰ τρίτον λόγον τοὺς ἵππους. Ἡμέραν
τινὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν αὐλὴν σύρος ἔμπορος
κρατῶν πολύτιμον λίθον ὃν ἐζήτη νὰ πωλήσῃ. Οἱ
χρυσόχοι καὶ κοσμηματοπῶλαι μεταβαίνουσιν ἐκεῖ
μετὰ τῶν πριγκήπων καὶ τῶν συναλλακτῶν συμ-
βουλευόντες τὸν βασιλέα ν' ἀγοράσῃ τὸ πολύτιμον
τοῦτο κόσμημα πρὸς διακόσμησιν τοῦ στέμματος
αὐτοῦ. Ἠγοράσθη τότε ὁ λίθος ἀντὶ 60,000 χρυ-
σῶν νομισμάτων, ἀλλὰ βραδύτερον ἐπέρχεται τῷ
βασιλεῖ ἡ ἰδέα νὰ δείξῃ τοῦτον εἰς τὸν γέροντα,
ὅστις ἐξετίμησεν αὐτὸν ἀντὶ τριῶν καρύων. «Ὁ
λαμπρὸς οὗτος λίθος, εἶπε, περιέχει σκώληκα·
ἀφήσατε νὰ ἔλθῃ τὸ θέρος, ἀφήσατε νὰ ἔλθωσιν
αἱ θερμαὶ ἡμέραι, καὶ ὁ σκώληξ οὗτος ἀμέσως θὰ
διασχίσῃ τὸν λίθον. Ἀλλὰ μὴ ἀρκεῖσθε εἰς μόνους
τοὺς λόγους μου, σχίσατε αὐτὸν καὶ θὰ ἴδῃτε
ἐὰν ψεύδωμαι». Πάντα ταῦτα ὡς εἶπεν ἐγένον-
το. Καὶ ἄλλα δὲ τεκμήρια τῆς διορατικότητος
αὐτοῦ ἐφείλχυσαν τὴν εὐνοίαν τοῦ βασιλέως καὶ
ἐπήνεγκαν τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ μετὰ πλουσίων
δῶρων.

Ὁ μῦθος οὗτος, οὗ ἀδύνατον ν' ἀρνηθῇ τις τὴν
ἀνατολικὴν ἀρχὴν, μετεδόθη καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν
φιλολογίαν. Μνεία τούτων ἀναμφερήτως γίνεται
ἐν γαλλικῷ ποιήματι περιπετειῶν, ὃπερ ἐγράφη
γαλλιστὶ περὶ τὸ 1153 ὑπὸ Γωτιέ τοῦ Ἀράς, ἐπι-
γράφεται δὲ Ἡρακλῆς. Εὐκόλως δύναται τις ν' ἀ-
ναγνωρίσῃ ἐν τῷ αὐτοκράτορι Ἡρακλεῖ τὸν αὐτο-
κράτορα Ἡράκλειον, ὅστις εἶναι πράγματι ὁ κύριος
ἥρωας τοῦ ποιήματος. Τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι ἱστο-
ρία εὐτυχῶν πολέμων, οὓς ἐπεχείρησε κατὰ τοῦ
Χοσρόη. Μόνος ὁ μῦθος κατέπνιξε τὴν ἱστορίαν, τὸ
θαῦμα εἶναι πανταχοῦ, ὃ δὲ Θεὸς παρεμβαίνει εἰς
πάσας τὰς τοῦ κατακτητοῦ πράξεις. Ὁ Ἡρακλῆς
τὸ πρῶτον ἦν δοῦλος.

Τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ
ἐγκείται ἐν τῇ ἀναπαράστασι τῶν κυριωτέρων
ἱστορικῶν περιστάσεων τῆς ἱστορίας τοῦ Πτωχο-
λέοντος. Οὕτως, οὐδαμῶς εἶναι βέβαιον ὅτι εὗρε
θεῖον τινὰ ἐν τῷ οὐρανῷ πτωχὴν χήρα, ἥτις πρὸς
σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ συζύγου αὐτῆς κατεδα-
πάνητε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς. Ὑπολείπεται
αὐτῇ εἰς μόνος υἱὸς, ὃν σκέπτεται νὰ πωλήσῃ καὶ
δώσῃ τοῖς πτωχοῖς τὸ ἀντίτιμον. Τὸ παιδίον συν-
αινεῖ, καὶ τὸν βρόγχον περὶ τὸν τράχηλον φέρον
ἄγεται εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν δούλων, ἐνθα πωλεῖται
ἀντὶ χιλίων βυζαντινῶν εἰς τὸν θησαυροφύλακα τοῦ
αὐτοκράτορος. Μόλις ἐπωλήθη, πάντες ἔσχω-
πτον αὐτὸν ὡς πληρώσαντα τοσοῦτο ἄ-

δρῶς δοῦλον. Ἀλλ' ὁ παῖς διαβεβαίωσεν ὅτι κατέ-
χει τὸ ὑπερφυσικὸν δῶρον τοῦ διαγινώσκειν τοὺς
τιμαλφεῖς λίθους, τοὺς ἵππους, τὰς γυναῖκας.
Μαθὼν τὰς πολυτίμους ταύτας ιδιότητας ὁ αὐτο-
κράτωρ καὶ θέλων νὰ δοκιμάσῃ, διατάσσει τοὺς
ὑπηκόους αὐτοῦ νὰ παραθέσωσι πάντα οὓς ἔχουσι
λίθους, τὸν δὲ δοῦλον ν' ἀνακαλύψῃ ἐκ πάντων τὸν
πολυτιμότερον. Οὗτος ἐπιθεωρεῖ τοὺς ἀδάμαντας
ὅσοι ἐφαίνοντο ὅτι ἐπισπῶνται τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ,
ἀλλ' ἴσταται μόνον πρὸ τοῦ ἐργαστηρίου ἐμπόρου
πεπέρειως καὶ κόμεως, ὅστις ἐξ ἀπλῆς μόνον ὑπα-
κοῆς πρὸς τὸ διάταγμα ἐξέθηκε λίθον μηδεμίαν
κατ' αὐτὸν ἔχοντα ἀξίαν. Ἀντὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων,
ἅπερ ὁ πτωχὸς ἐκεῖνος ζητεῖ, ὁ Ἡρακλῆς προσ-
φέρει αὐτῷ τεσσαράκοντα ἀργυρᾶς μάρκας. Ὁ αὐ-
τοκράτωρ ἀργίζεται ἐκ τούτου, ἀλλὰ καταπραΰνεται
μανθάνων ὅτι ὁ λίθος οὗτος ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ
σώζειν τὸν φέροντα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, τοῦ πυ-
ρὸς καὶ τοῦ σιδήρου.

Ἀλλ' ἡ ἀγχίνουα τοῦ δούλου γίνεται ἔτι μᾶλλον
καταφανὴς καὶ ἐν ἄλλῃ περιστάσει. καθ' ἣν πρό-
κειται περὶ ἐκλογῆς γυναικὸς διὰ τὸν αὐτοκράτορα.
Αὐτοκρατορικῶς διατάγματι προσκαλοῦνται εἰς Ῥώ-
μην πᾶσαι αἱ τῶν εὐγενῶν θυγατέρες. Ἐντεταλμέ-
νος ὁ Ἡρακλῆς νὰ ἐπιθεωρήσῃ ταύτας ἀνακαλύ-
πτει ἐν αὐταῖς χρύφια ἐλαττώματα, ἥτοι τὴν φι-
λαργυρίαν, τὸν ἐγωϊσμόν, τὴν ὀργὴν καὶ ἔρωτας οὓς
συνέδεσαν πρότερον μετ' ἄλλων ἀνδρῶν.

Πῶς λοιπὸν νὰ ἐκλεξῇ σύζυγον διὰ τὸν αὐτοκρά-
τορα; Ὁ Ἡρακλῆς ἀποπέμπει τὴν πολυάριθμον
ταύτην καὶ πλουσίαν συνάθροισιν, εὐτυχῶς δὲ συν-
αντᾷ κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ γυναῖκα ὑποδεεστέ-
ρας μὲν καταγωγῆς, μὴ βασιλόπαιδα, μὴδὲ εὐγενῆ,
ἀλλ' ἔχουσαν πᾶσαν ἀρετὴν καὶ πάντα τὰ θέλ-
γητρα.

Ἐὰν, ὡς ὁ κ. Πωλὲν Παρίς φρονεῖ, ὑφίστανται
σχέσεις μεταξὺ Ἡρακλέους καὶ ἥρωος στανκριτι-
κοῦ ποιήματος, τὸ ἔργον τοῦ Γιδέλου οὐδὲν ἐπιχέει
φῶς περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἡδυνήθησαν νὰ διασω-
θῶσι μέχρις ἡμῶν οἱ μῦθοι τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς;
Ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ βεβαίως ἐχρημάτισεν ὁ ἐνερ-
γότερος ὁχετὸς τούτων, δι' αὐτοῦ δὲ τούτου εἰσῆ-
χθησαν εἰς τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν οἱ Βεστιαῖοι,
οἱ Λαπιδάτριοι καὶ οἱ Βολουκραῖρ, οἱ τοιοῦτον προσφιλεῖς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα.

(Ἀκολουθεῖ).